

September nieuwsbrief

Beste leensters, leners en andere belangstellenden,

*Van 23 september t/m 7 oktober zal in Utrecht het jaarlijkse **Internationale Literatuur Festival Utrecht** plaats vinden, met telkens terugkerend op het programma de Belle van Zuylenlezing, het NK Poetry Slam, verschillende Book Talks met internationale schrijvers, Exploring Stories, de Utrechtse boekenmarkt en het YALFU, literatuurfestival voor jongeren. Traditiegetrouw vormt de **Nacht van de Poëzie** de afsluiter van het ILFU, dit jaar voor de 40e keer, op 7 oktober.

Info over het hele festival: <https://ilfu.com/festival>

De eerste avond (23 september) is er een met de Amerikaanse schrijfster **Maggie Nelson**, vooral bekend van *De argonauten*, een veelgeprezen roman (memoires) waarin haar liefdesrelatie met een genderfluide kunstenaar centraal staat. Ze zal geïnterviewd worden door *Niña Weijers* en toegesproken door schrijfster Fleur Pierets.

Op 24 september is *All that Poetry* de feestelijke opening van het festival en zal **Babs Gons** als *Dichter des Vaderlands* worden ingehuldigd. Met optredens van een aantal van Babs Gons' voorgangers *Lieke Marsman*, *Ester Naomi Perquin*, *Anne Vegter* en muzikante *Shishani*

Op 25 september vertellen regisseur Margien Rogaar, scenariste Mieke de Jong, production designer Barbara Westra en schrijver **Annet Schaap** hoe ze van jeugd (en volwassene) bestseller *Lampje* een succesvolle filmserie maakten. Wat drijft makers en wat speelt er achter de schermen? Wat kun je van hun werk leren?

Diezelfde vragen komen aan bod bij nieuwe documentaire van *Mildred Roethof*, *The President's Daughter & the Richest Freeborn Lady*, over het leven en werk van de Surinaamse schrijfster en historica **Cynthia McLeod**. *Cynthia McLeod*. Na het bekijken hiervan volgt een gesprek met de regisseuse en de schrijfster. Wat zijn de drijfveren van beide vrouwen, en van de vrouw waar Cynthia McLeod diepgravend onderzoek naar heeft gedaan: *Elisabeth Samson*?

Op 28 september wordt in de Centrale Bibliotheek op de Neude de geanimeerde documentaire *A writer named Tove* getoond, over de Deense schrijfster **Tove Ditlevsen** (1917-1976). Een vertaling van haar herontdekte *Kopenhagen-*

trilogie verscheen afgelopen jaren en vormt de neerslag van haar eigen leven: haar kindertijd, jeugd, liefdesrelaties, huwelijks- en gezinsleven, verslaving, angsten en psychische problemen.

Zaterdag 30 september is de dag van **Exploring the stories**, een festivaldag met een vol programma in vier zalen. Auteurs, journalisten en denkers uit allerlei landen gaan in gesprek over hun verhalen en gedachten over thema's van deze tijd, zoals klimaatverandering, racisme, feminisme en het gevaar van AI. Daarnaast worden ook de onderliggende sociale factoren onderzocht die ons leven bepalen zoals eenzaamheid, vriendschap in tijden van polarisatie en de vraag hoe we met zaken als trots, (on)macht en jaloezie omgaan. Aanwezige schrijfsters: *Tatjana Almulj, Ayòbámi Adébéyò, Sacha Bronwasser, Martha Claeys, Claire*

Dederer, Trudy Dehue, Minke Douwes, Clarice Gargard, Sinéad Gleeson, Nora Ikstena, Cynthia McLeod, Julie Myerson, Francine Oomen, Connie Palmen, Roline Redmond, Kamila Shamsie, en last but not least Ali Smith en Jeanette Winterson.

***Een paar weken geleden overleed Sinéad O'Connor. Haar landgenote, essayist Sinéad Gleeson, is te gast op het ILFU op 30 september, om te praten over haar boek *Constellations*, een indrukwekkende, prachtig geschreven en moedig gecomponeerde essaybundel over het vrouwelijk lichaam, strijd en ziekte. Op de ILFU-website staat een (vertaalde) ode aan de fenomenale zangeres en activiste, door een van de interessantste Ierse schrijvers van dit moment:**

<https://ilfu.com/alle-artikelen/sinead-gleeson-over-sinead-o-connor>

Onlangs uitgebrachte titels

– *Sanne van Rij* studeerde aan de School voor Journalistiek. Ze schreef al eerder over de menselijke psyche, rouw en relaties in *De Correspondent*, *Volkscrant Magazine* en *ELLE*. ***Ik weet zeker dat het liefde was*** is een autobiografische roman met vergelijkbare thema's. Als ze 25 is, krijgt ze van haar vader een aantal korrelige, gedigitaliseerde VHS-opnames als soort van erfenis. Zo ziet ze haar moeder, die al tien jaar overleden is, weer in beweging. Sanne's verhaal is een liefdevolle reconstructie van opgroeien zonder moeder, met confronterende vragen als hoe beïnvloedt de ene relatie de andere? Ze probeert het te begrijpen, net als haar verlangen om gezien te worden, en wat ze heeft verloren en teruggevonden.

– ***Zonderland*** is het vervolg op de dystopische roman *Leegland* van *Marjan Brouwers*. In de kritieken klonk m.n. het bezwaar dat het meer iets is voor jong volwassenen. Zou dat nu anders zijn? Het verhaal speelt zich af in de nabije toekomst, waarin Nederland grotendeels onder water staat en ons land gebukt gaat onder een meedogenloos dictatoriaal regime. Daarnaast is er ook nog eens sprake van een levensgevaarlijk virus en dubieuze medische experimenten. Beide vrouwelijke hoofdpersonen zoeken een uitweg, maar wie kunnen ze vertrouwen en waar trek je een grens? In wat ooit Rotterdam was vindt de confrontatie plaats.

Vertaalde romans

– ***Alles wat had kunnen zijn*** is de 2e roman van de Nigeriaanse schrijfster *Ayòbámi Adébéyò*. Daarin is de vader van Eniolá zijn baan kwijtgeraakt en doet hij klusjes voor de kleermaker, verzamelt hij kranten en bedelt hij als het niet anders kan, dromend van een mooiere toekomst. Wúràolá is een veelbelovende jonge arts in opleiding en de perfecte dochter van een rijke familie. Ze moet niet alleen aan de verwachtingen van haar ouders en die van haarzelf voldoen, maar ook aan die van haar wispelturige verloofde Kunle, de zoon van een opkomend politicus. Wanneer deze politicus Eniolá ronselt om voor hem te komen werken, raken de levens van Wúràolá en Eniolá met elkaar verweven. *Ayobami Adebayo* geeft een inkijkje in Nigeria, de kloof tussen arm en rijk, en de menselijkheid die tussen hen bestaat.

- **Moedermelk** van *Nora Ikstena* is de eerste roman die vanuit het Lets naar het Nederlands is vertaald. Eerder waren er al wel verhalen van Baltische schrijfsters (ook in de bibliotheek), waaronder ook een aantal Letse. In *Moedermelk* (oorspronkelijk uit 2015) probeert een vrouw, ondanks de voortdurende dreiging van arrestatie en vervolging (oktober 1944), haar roeping als arts te volgen in het door de Sovjet-Unie bezette Letland. Met een nauwkeurige, geëngageerde stijl dwingt Nora Ikstena de lezer een werkelijkheid onder ogen te komen waarin zelfs het prilste moederschap al wordt gekenmerkt door de alles usurperende staat. Het is een portret van drie generaties vrouwen die, verwickeld in een hoogst ongelijke strijd, op de meeste precaire momenten toch nog geloof houden in een toekomst waarin zelfbeschikking mogelijk is.

- In **Naar zee** van *Dörte Hansen* bepalen de zee en de veerdienst naar het vasteland het levensritme van de familie Sander, die op een Duits Waddeneiland woont. Hanne heeft in haar eentje drie eigengereide kinderen grootgebracht, nadat haar man zowel de zeevaart als zijn gezin verliet. Al haar kinderen hebben een sterke band met de zee. Oudste zoon Ryckmer zegt na een heftige zeereis zijn baan als scheepsmaat op, en dochter Eske zorgt voor oud-zeevaarders en weduwen in het verzorgingshuis. Eske vreest het toenemend aantal toeristen meer dan de zee, omdat zij de cultuur van het eiland tot folklore maken. De benjamin, Henrik, is juist blij met hen; zijn gestrandjutte kunst vindt gretig aftrek. Het familiebestaan dreigt echter drastisch te veranderen wanneer een nauwelijks merkbaar briesje zich ontwikkelt tot een huiveringwekkende storm.

- Een ode aan **De droom van Kyōto** van *Muriel Barbery*: "Als de zinnen van *Muriel Barbery* stenen waren, zouden haar boeken kathedralen zijn. Men gaat haar nieuwste roman binnen als in religie. Haar stem is een lied, een gebed dat opstijgt. Ze spreekt de taal van de sterren. [...] *De droom van Kyōto* is een prachtige roman, tussen rouw en wedergeboorte, over anders zijn." (Le Figaro). De roman vertelt het levensverhaal van de Japanse kunsthandelaar Haru Ueno, een eenzame man, die gevoelig is voor de schoonheid van objecten en tuinen, maar ook voor de stilte van bossen en het spel van schaduwen. In *Kyōto* laat hij een huis bouwen aan de oevers van de Kamo-rivier, dat voor zijn leven als metronoom fungeert. Na tien nachten met een Franse vreemdelinge houdt hij zich bijna veertig jaar lang aan een heel bizarre belofte.

- De Ierse *Naoise Dolan* debuteerde in 2020 met *Opwindende tijden*. In haar nieuwe roman **Lang en gelukkig** horen de pas verloofde Celine en Luke nog lang en gelukkig te leven. Alleen vindt Celine de piano belangrijker dan huisje, boompje, beestje en gaat Luke serieel vreemd. Celines zusje Phoebe hoort een serieuze baan te zoeken, maar werkt liever in een café. Archie, Lukes ex-geliefde, hoort de carrièreladder te beklimmen en Luke uit zijn hoofd te zetten. Toch verzet hij geen stap. Vivian, Lukes beste vriendin en andere ex, observeert de anderen met een klinische blik alsof ze mieren zijn. Als de dag van de bruiloft nadert en de levens van deze vijf vrienden en geliefden elkaar kruisen, zullen alle personages op zoek moeten gaan naar hun eigen sprookjeseinde.

- In **Verder kijken** van de Duitse schrijfster en slaviste *Esther Kinsky* belandt de hoofdpersoon op reis door het zuidoosten van Hongarije in een bijna uitgestorven plaatsje. De overgebleven bewoners denken vol weemoed terug aan de tijd dat het sociale leven in hun dorp nog bloeide en de mozi, Hongaars voor bioscoop, het bruisende middelpunt vormde. Zoals zoveel voorzieningen is de mozi al lang gesloten, maar het gebouw staat er nog. Aangespoord door de bewoners en gedreven door haar enthousiasme voor de cinema in het algemeen probeert de hoofdpersoon deze mozi weer tot leven te wekken. Of dat ook lukt? *Verder kijken* is een ode aan de bioscoop, dat magische oord waar je samen in het donker van alles beleeft, collectief en toch anoniem, een unieke sensatie. En het roept de vraag op wat er verloren gaat nu deze gezamenlijke ervaring steeds meer plaatsmaakt voor het individuele kijken.

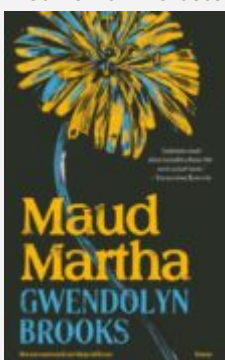
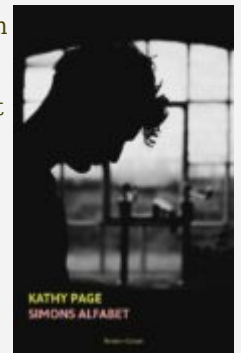
- **Miss Guggenheim** vertelt over het bijzondere en veelbewogen leven van Peggy Guggenheim, de fascinerende en moedige galeriehoudster die de abstracte kunst hielp doorbreken in de Verenigde Staten. *Leah Hayden* laat het verhaal beginnen in Lissabon in 1941, waar Peggy Guggenheim en haar nieuwe liefde, de schilder Max Ernst, er eindelijk in slagen om de oorlog in Europa te ontvluchten en naar de VS te emigreren. Maar zodra hij in New York aankomt, wordt Max gearresteerd als een vijandig vreemdeling, en vreest Peggy dat haar minnaar terug naar Duitsland wordt gestuurd. Tegelijkertijd doet ze er alles aan om haar grote droom waar te maken: haar eigen galerie, Art of This Century, opzetten, waar ze haar collectie Europese moderne kunst wil exposeren. De weerstand waartegen Peggy moet vechten is groot, en haar relatie met Max dreigt daaraan ten onder te gaan.

- In Amerika klinken enthousiaste reacties over de debuutroman van *Anna Hogeland*, **Het lange antwoord**, waarin een jonge vrouw intieme verhalen verzamelt over zwangerschap, moederschap en de aard van vrouwelijke relaties. Als Anna haar zus Margot vertelt dat ze zwanger is, hoort ze dat Margot net een miskraam heeft gehad. Terwijl dit verlies hun relatie onder druk zet, treden er ook complicaties op in Anna's eigen zwangerschap. De stappen naar het moederschap worden overschaduwd en verlicht door de vrouwen die ze onderweg ontmoet. "Introspectief, psychologisch scherpzinnig en boeiend."

- In **De smaak van water** van de Finse *Emmi Itäranta* staat de 17-jarige Noria op het punt de volgende theemeester te worden in een afgelegen dorp van de Scandinavische Unie. Al eeuwenlang bewaakt haar familie een geheime zoetwaterbron. Ooit schonk de bron voldoende water voor het hele dorp. Tegenwoordig heerst er grote waterschaarste, en wordt het illegale bezit van water zwaar bestraft. Noria wordt in toenemende mate verscheurd tussen haar verplichtingen als hoeder van de bron en trouw aan haar vriendin Sanja, wier familie nauwelijks nog kan leven van hun waterrantsoen. Maar de bron is niet Noria's enige geheim.

- *Kathy Page* putte voor haar psychologische roman **Simons Alfabet** uit haar eigen ervaringen tijdens een werkverblijf in een mannengevangenis. Met Simon wekt ze een personage tot leven dat sympathie opwekt bij haar lezers, ongeacht het feit dat hij een verschrikkelijke misdaad heeft gepleegd. Zijn jeugd bracht hij door in pleeggezinnen en tehuizen. Nu zit hij een levenslange gevangenisstraf uit omdat hij zijn vriendin Amanda om het leven heeft gebracht. Simon is charmant en intelligent, maar ook manipulatief en ongrijpbaar. Hij weet wat hij heeft gedaan, maar zijn motief blijft onduidelijk, ook voor hemzelf. Ondanks het vonnis probeert Simon zich te rehabiliteren. Hij leert lezen en schrijven en gaat heimelijke correspondenties aan met vrouwen om ze beter te begrijpen.

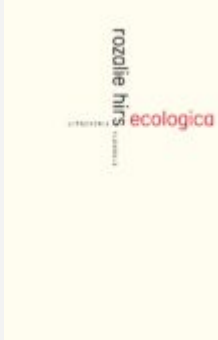
- In **Maud Martha** van *Gwendolyn Brooks* groeit Maud Martha Brown op als jong Zwart meisje in het Chicago van de jaren 40. Ondanks de vervallen gebouwen en overgroeide tuinen heeft ze dromen: over New York, romantiek en haar toekomst. Ze bewondert paardenbloemen, leert koffiedrinken, wordt verliefd, koopt hoeden, haalt de ingewanden uit een kip en baart een kind. Haar lichter getinte man heeft ook dromen: over clubs, andere vrouwen en oorlog. In haar leven zijn vlagen van onverklaarbare haat onontkoombaar - een racistische uitlating van een verkoopster, de wreedheid van een kerstman in het winkelcentrum en dat ene bezoek aan de bioscoop. 'Wat, wat, moet ik aan met al dit leven?'

- *Ik zeg Emily* was twee jaar geleden haar debuut, een bundel die zich tussen poëzie en een spookverhaal in bevindt en waarin een jonge dichter het graf bezoekt van een door haar geliefde schrijver en bezeten terugkeert. In haar nieuwe bundel **Winterbloei**ers probeert *Yentl van Stokkum* grip te krijgen op de toekomst. We weten niet of een geliefde morgen nog bij ons is, maar 90 procent kans dat het regent. In onstuimige, hunkerende gedichten wisselt ze zachte zomeravonden en zware stormen af. Volgens de verwachtingen staan ons extreme omstandigheden

te wachten. Voorspellen groene parkieten ons de toekomst? Hoe zet je tijd stil? Wat hebben liefde en klimaatrouw met elkaar gemeen?

- De meest recente dichtbundel van *Rozalie Hirs*, **Ecologica**, is al van een paar maanden geleden. Nu alsnog een vermelding vanwege alle enthousiaste berichten die ik er over lees. "Op bijzonder originele, muzikale en indringende wijze verbindt de nieuwe dichtbundel **Ecologica** van Rozalie Hirs de aarde, die in feite ons 'oikos' (= huis) is, met ons denken, onze rede (logica) en daaruit voortvloeiend, de taal." (Tzum). "In haar natuurgedichten zweeft Rozalie Hirs boven de materie. Ze geeft de menselijke ervaring een stem. Een die nu eens niet somber is" (Trouw). *Rozalie Hirs* is naast dichteres ook componiste en dat vind je regelmatig terug in (de compositie van) haar gedichten

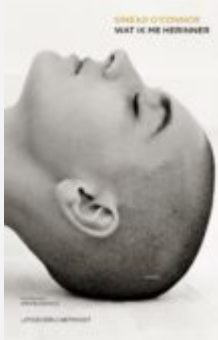
Verhalen

- In Argentinië zijn korte verhalen het meest geliefde genre. *Samanta Schweblin* wordt door de Argentijnse literatuurkritiek beschouwd als de beste verteller. Nu is haar bundel **Mond vol vogels** vertaald. Bizarre momenten beheersen haar verhalen. Waar de grens tussen werkelijkheid en fantasie vervaagt treed je een waanzinnige wereld binnen, die haarscherp de onze weerspiegelt. In het titelverhaal is er een korte schreeuw, dan het geluid van een lopende kraan. Hoe de vader ook probeert het geluid te negeren, zijn jonge dochter Sara eet levende vogels. Alleen zo denkt zij haar prachtige huid en haar glanzende ogen te kunnen behouden. Zo volgen er meer verhalen.

Non-fictie

- **Wat ik me herinner** is de autobiografie van de iconische Ierse protestzangeres *Sinéad O'Connor*. Hierin spreekt ze openlijk over haar duistere jeugd, haar carrière als zangeres, moeder en activiste. De Nederlandse vertaling is uitgekomen kort na haar (onverwachte en vooralsnog onduidelijke?) overlijden op 56-jarige leeftijd eind juli, ruim een jaar nadat haar 17-jarige zoon in januari 2022 zelfmoord pleegde. Evenals haar zoon kampte *Sinéad O'Connor* zelf ook haar hele leven al met depressies en deed meerdere zelfmoordpogingen. Het verlies van haar kind was een zware klap voor haar. Ze heeft tien studioalbums uitgebracht, haar grootste hit was *Nothing Compares 2 U* uit 1990. De iconische videoclip van het nummer wordt beschouwd als een van de beste uit de jaren negentig. Ze won er als eerste vrouwelijke artiest de prijs voor de beste videoclip mee. Daarin zie je bijna het gehele nummer een close-up van haar gezicht, terwijl ze zingt. Aan het eind rolt er een traan over haar beide wangen. O'Connor zei later dat het echte tranen waren, getriggerd door gedachten aan haar moeder die in 1985 omkwam bij een auto-ongeluk.

- Over **King Kong-theorie** van *Virginie Despentes* schreef The New Yorker: "Net als Simone de Beauvoir vóór haar heeft ze van haar leven een lang kritisch onderzoek naar gender en seksualiteit gemaakt, en haar trauma is eerder een feit van haar persoonlijke geschiedenis dan een delicaat porseleinen object." Vanuit de marges van de vrouwelijkheid schrijft de Franse schrijfster en filmmaker voor haar medelotgenoten - de lelijke vrouwen, de te dikke vrouwen, de te mannelijke vrouwen, de vrouwen waar mannen niet van houden - en snijdt thema's aan die nu, jaren na de verschijning in Frankrijk, nog steeds actueel zijn. Zo heeft ze het over genderongelijkheid en -stereotypen, verkrachting, porno en sekswerk.

- In ***In de schaduw van de keizerin*** beschrijft *Nancy Goldstone* het leven van Maria Theresia van Oostenrijk en drie van haar dochters. Deze vier uitzonderlijke vrouwen veranderden de loop van de geschiedenis. Toen Maria Theresia 23 jaar oud was, erfde ze de tronen van haar vader. Onmiddellijk daarna werd ze van alle kanten aangevallen door buitenlandse mogendheden die ervan overtuigd waren dat een vrouw te zwak zou zijn om zichzelf te verdedigen. Maar de aartshertogin van Oostenrijk en koningin van Hongarije en Bohemen hield stand en werd een van de invloedrijkste vrouwen uit de Europese geschiedenis. Maria Theresia kreeg zestien kinderen; elf dochters en vijf zonen. Zes van haar dochters bereikten de volwassen leeftijd. Nancy Goldstone combineert het fascinerende levensverhaal van moeder en drie van haar dochters en vertelt daarmee het verhaal van het 18e-eeuwse Europa.

- Dit opgeschreven hebbend vond ik nog een in augustus verschenen biografie over ***Maria Theresia van Oostenrijk (1717-1780)***. Veertig jaar heerste deze dochter van Karel VI over het Heilige Roomse Rijk, waaronder ook de Oostenrijkse Nederlanden vielen. Aan de hand van haar teruggevonden privécorrespondentie laat *Elisabeth Badinter* je met haar kennis maken. De biografie laat zien hoe Maria Theresia lukte om haar leven als machtige vrouw, als moeder van zestien kinderen, en als echtgenote van een wispelturige man met elkaar te verenigen. Ze was oneigentijds; iemand met een nieuwe kijk op soevereiniteit en moederschap.

- We kennen heksen als voetnoten in de geschiedenis - van middeleeuwse heksen die op de brandstapel belandden tot de opleving van hekserij in de jaren zeventig. Hedendaagse heksen, zo schrijft *Alice Tarbuck* in ***Een betovering in de natuur***, zijn feministisch, onafhankelijk, geïnteresseerd in selfcare en in zorgen voor de aarde. Waar 'heks' voorheen een gevaarlijke - en vaak dodelijke - beschuldiging was, gebruiken mensen de term nu vol trots om zichzelf te definiëren. Magie is terug. *Alice Tarbuck* beschrijft wat zij 'intersectionele en toegankelijke' hekserij noemt - de magie die je ook kunt vinden in een verwilderd stukje berm in de stad. De schrijfster leidt je door alledaagse magie voor buitengewone tijden, een gids voor 21e-eeuwse magie, en een ontdekkingstocht door de geschiedenis van hekserij.

- De Zweedse journaliste *Charlotte Boström* woont in Nederland en merkte op dat hier alles lijkt ingericht om de ongelijke verhoudingen tussen mannen en vrouwen in stand te houden. En dat terwijl Nederland zichzelf graag als een modern en vooruitstrevend land ziet. De verhouding ligt hier beduidend anders dan in andere westerse landen. Vrouwen zijn bijvoorbeeld financieel afhankelijker van hun partners dan vrouwen in de rest van Europa. Op grond daarvan worden ze nogal eens weggezet als verwende deeltijdprinsesjes, maar het systeem werkt bepaald niet mee. Waarom doe je bij ons belastingaangifte als gezin en niet als individu? Waarom is het ouderschapsverlof voor mannen zo verschrikkelijk minimaal? Waarom krijg je bij zorgverlof maar een deel van je loon uitbetaald? In ***Waarom Zweedse vrouwen niet gratis werken*** laat ze een en ander op humoristische wijze zien. Hoe moeilijk zou het zijn om dat te veranderen? En willen Nederlanders dat eigenlijk wel?

Activiteiten in Utrecht en daarbuiten:

- Op 12, 13, 14 en 15 September speelt *Club Lam* de voorstelling ***Vote*** op het Stadhuisplein. Daarin wordt het tragikomische verhaal verteld van Elise Spauwen, de eerste vrouw in Nederland die gebruik heeft gemaakt van haar actieve stemrecht. Haar activistische daad in Gronsveld (Limburg) is vergeten in de geschiedenis, zelfs haar wikipedia pagina is verwijderd. Ze hoort de nieuwsberichten uit het verre Holland en droomt ervan zich aan te sluiten bij vrouwen als Aletta Jacobs en Drucker, maar Elise moet als vrouw van de burgemeester aan bepaalde etiketten en verwachtingen voldoen. Ze wil zich losbreken van haar keurslijf en vechten voor waar zij in gelooft: iedereen is gelijk. Via een koptelefoon sijpelt haar verhaal bij je binnen tegen de achtergrond van het rumoer van de stad.

Bij de voorstelling *Vote* is een interactieve wandelroute langs belangrijke locaties in de vrouwengeschiedenis van Utrecht uitgestippeld. Op de locaties die je onderweg tegenkomt is een video te bekijken waarin meer wordt uitgelegd over die locatie en/of de vrouw die daar geleefd heeft. De wandelroute laat zien dat thema's zoals het algemeen kiesrecht, feminisme, of vrouwengeschiedenis in het

algemeen op heel veel plekken in Utrecht hebben plaatsgevonden of plaatsvinden.

Meer info: <https://www.theaterkikker.nl/agenda/vote-25068>

- Een van die plekken is wellicht ook het Joke Smitplein. Daar is afgelopen zaterdag (bij nr 84) een gevelsteen onthuld van **Joke Smit**, die op 27 augustus in 1933 op de Merwedekade in Utrecht werd geboren. Ze schreef in 1967 het artikel *Het onbehagen van de vrouw*, dat vaak wordt gezien als het begin van de tweede feministische golf in Nederland. Ook was richtte zij samen met Hedy d' Ancona Man Vrouw Maatschappij op (1968-1988).

Meer

info: <https://www.duic.nl/algemeen/utrechtse-feministe-joke-smit-krijgt-gevelsteen-op-plein-dat-naar-haar-vernoemd-is/>

- Op 8 september wordt de opening van een nieuwe vleugel in het Centraal Museum van Utrecht gevierd met de opening van twee tentoonstellingen:

* De Utrechtse schrijfster en kunstenares **Manon Uphoff** laat in een onderzoek zien hoe ervaringen en gebeurtenissen die zich buiten de gangbare betekenis-kaders afspeelen, zoals geweld en misbruik, toch vorm kunnen krijgen. Ze doet dit in tekeningen, een video-installatie en een briefwisseling met gastcurator *Rosemarie Buikema*, hoogleraar Genderstudies bij de Universiteit Utrecht.

* **Pauline Curnier Jardin** is een beeldend kunstenares die voornamelijk werkt met film, installatie, performance, schilderijen en tekenen. Van haar is de omvangrijke solotentoonstelling te zien *Hot Flowers & Warm Fingers*. Daarmee creëert zij fictieve, kleurrijke werelden. Ze dompelt de bezoeker onder in haar speelse en kritische

verweving van heidense rituelen, katholieke processies, mythen, carnavalsoptochten en horrorfilms. In een zaalvullende installatie brengt ze een bijzondere selectie objecten uit de collectie van het Centraal Museum samen.

Meer

info: <https://www.centraalmuseum.nl/nl/tentoonstellingen/manon-uphoff> en <https://www.centraalmuseum.nl/nl/tentoonstellingen/pauline-curnier-jardin>

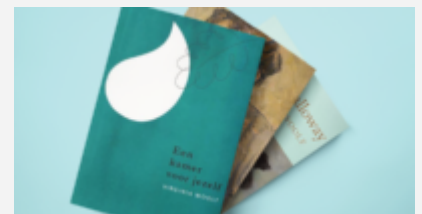
- Op zondag 17 september is er weer een wandeling **In de voetsporen van Dirkje Kuik** langs woningen, ateliers en

literaire plekken van de Utrechtse schrijfster en beeldend kunstenares. De wandeling wordt georganiseerd door literair theater Salon Saffier en begeleid door oprichter *Marijke van Dorst*. Dirkje Kuik was een dubbeltalent. Tekeningen en schrijven lagen voor haar dichtbij elkaar. Haar verhalen werden ook altijd door haarzelf geïllustreerd. In haar beeldend werk toonde ze vaak de stad Utrecht en in haar literair werk greep ze terug op herinneringen aan haar leven in de stad, maar ook op haar fascinatie voor onder andere Napoleon en de Italiaanse cultuur.

Meer info: <https://www.salonsaffier.nl/Programma+informatie.php?id=309&nav=2>

- Ook al in augustus vermeld: de ILFU Academy in Utrecht organiseert dit najaar twee leescursussen over twee grote schrijfsters: **Virginia Woolf** en **Annie Ernaux**. In de eerste wordt o.a. nagedacht over de manieren waarop Virginia Woolf de leef-, gevoels- en gedachtenwereld van haar personages vormgeeft, rigoureuze categorisering in

tijdwiel trekt en een feministisch-egalitaire visie presenteert als alternatief voor het Victoriaanse, patriarchale, imperialistische wereldbeeld. Het werk van *Annie Ernaux* vertrekt vanuit haar eigen maatschappelijke positie als vrouw die opgroeide in een eenvoudig arbeidersmilieu, en verbindt persoonlijke ervaringen met reflectie op de relatie tussen het individu en het collectief.

Meer info: <https://ilfu.com/agenda/ilfu-academy> en <https://ilfu.com/agenda/ilfu-academy-cursus-virginia-woolf-lezen>

- In Het Bonnefanten museum in Maastricht is t/m 5 november een overzicht te zien van het werk van de Afro-Nederlandse beeldend kunstenares *Patricia Kaersenhout*. Ze is één van de vooraanstaande kunstenaars die zich richt op het onderzoek van de erfenis van de Trans-Atlantische slavernij en het kolonialisme in de Nederlandse context en daarbuiten. Daarnaast staat Patricia Kaersenhout bekend om haar zwart-feministische kritische betrokkenheid. De tentoonstelling ***Visions of Possibilities*** is een overweging over hoe de toekomst er mogelijk anders uit zou kunnen zien. Met urgente thema's zoals boetedoening, religie, gemeenschap en verzet nodigt deze tentoonstelling ons uit om na te denken over hoe wij ons verhouden tot de gewelddadige verstrikkingen van de Nederlandse koloniale macht.

Meer

info: <https://www.bonnefanten.nl/nl/tentoonstellingen/patricia-kaersenhout-visions-of-possibilities#:~:text=Met%20urgente%20thema%27s%20zoals%20boetedoening,Courtesy%20van%20de%20kunstenaar.>

- De Vrije Academie is een landelijke onderwijsinstituut voor kunst & cultuur en maakt culturele kennis voor een zo breed mogelijk publiek toegankelijk. In september starten weer veel verschillende cursussen, meestal op meerdere plaatsen in het land. Een paar uitgelicht:

* Vrouwelijke architecten in de 20e eeuw: <https://www.vrijeacademie.nl/ons-aanbod/colleges-vrouwelijke-architecten/>

* Suzanne Valadon, van model tot kunstenares, een

zoom-lezing: <https://www.vrijeacademie.nl/ons-aanbod/lezing-suzanne-valadon/>

* De Nederlandse jaren van superster Yayoi Kusama, bij de tentoonstelling van de kunstenares in

Schiedam: <https://www.vrijeacademie.nl/ons-aanbod/lezing-suzanne-valadon/>

* De boodschap van Hilma af Klint, spirituele kunst in abstracte

vorm: <https://www.vrijeacademie.nl/ons-aanbod/college-de-boodschap-van-hilma-af-klint/>

* Georgia O'Keeffe. Van pioenroos tot pionier: <https://www.vrijeacademie.nl/ons-aanbod/college-georgia-okeeffe/>

* De vrijzinnige kunstenares Anna Boch, bij de tentoonstelling in

Oostende: <https://www.vrijeacademie.nl/ons-aanbod/college-de-vrijzinnige-kunstenares-anna-boch/>

* Vrouwen in de westerse kunstgeschiedenis: <https://www.vrijeacademie.nl/ons-aanbod/colleges-the-great-women-artists/>

* Vrouwen in de filosofie: <https://www.vrijeacademie.nl/ons-aanbod/colleges-vrouwen-in-de-filosofie/>

* Een interactieve rondleiding Vrouwelijke blik in het Stedelijk Museum

(Amsterdam): <https://www.vrijeacademie.nl/ons-aanbod/rondleiding-vrouwelijke-blik-in-het-stedelijk-museum/>

Bibliotheeknieuws:

- In september zal de bibliotheek open zijn op de aangegeven tijden. Iedereen die wil komen rondkijken en/of boeken lenen en terugbrengen is van harte welkom.

- Het heeft een tijdje stil gelegen, maar nu willen we toch graag opnieuw proberen om de ***nieuwsbrief*** in een praktischer en aantrekkelijker jasje te gieten. Jonna was al begonnen met een opzet, zodat we de nieuwsbrief gelijk ook aan de website kunnen koppelen. We zouden heel blij zijn met iemand(en) die ons daarbij zou willen en kunnen helpen. Dus laat vooral weten als het je iets lijkt (info@vrouwenbibliotheek.nl).

Nieuwe boeken in de bibliotheek

Dagen in de geschiedenis van stilte van Merethe Lindstrøm, *Vanessa & Virginia* van Susan Sellers, *Iets wat helpt* van Mona Høvring, *De schoft* van Marente de Moor, *Zij namen het woord* van Margot Dijkgraaf, *Ik ga leven* van Lale Gül, en een flink aantal nieuwere en oudere giften

Nieuwe recensies van deze maand als link bijgevoegd:

- <https://vrouwenbibliotheek.nl/2023/08/08/tropenbruid-door-susan-smit/>

- <https://vrouwenbibliotheek.nl/2023/08/14/de-vrouwen-aan-wie-ik-s-nachts-denk-door-mia-kankimaki/>

- <https://vrouwenbibliotheek.nl/2023/08/27/besjes-in-het-bos-door-margaret-atwood/>

De leenbijdrage voor 2023 is opnieuw vastgesteld op € 26,-. Je kunt hiervoor onbeperkt boeken lenen en/of vriendin/vriend van de bibliotheek zijn. Vanaf september geldt een leenbijdrage van € 10,- voor de rest van het kalenderjaar. Iedereen die boeken leent en/of wil gaan lenen wordt vriendelijk verzocht dit bedrag over te maken op ons banknummer **NL18 RABO 0366 0430 05** ten name van ***Stichting Es Scent ovr naam en 'leenbijdrage***

2023'. Meer overmaken om de vrouwenbibliotheek extra te ondersteunen mag natuurlijk altijd.

Eenmalig een boek lenen kan ook. De bijdrage hiervoor is € 1,- per boek, met een startbedrag van € 5,- per kalenderjaar.

Op www.vrouwenbibliotheek.nl is meer informatie over de bibliotheek te vinden en veel recensies; de nieuwsbrief is ook te lezen via onze website.

Marjolein Datema

Utrecht, 30 augustus 2023